

PRACE NAUKOWE
Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie

PEDAGOGIKA XII

Idea wielokulturowości w edukacji

Pod redakcją Kazimierza Ręzińskiego, Bogdana Snocha
i Józefa Żurawia

2003

Recenzent
Tadeusz JAŁMUŻNA

Redakcja naukowa
Kazimierz RĘDZIŃSKI

BG WSP

255781

Łamanie
Miroslaw ŁAPOT

Projekt okładki
Tomasz ZIELONKA

39.013.43
37 (091)
37.013
327.39
316.7

T. P. Zbiór prac

© Copyright by Kazimierz RĘDZIŃSKI, Bogdan SNOCH and Józef ŻURAW
& Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie
Częstochowa 2003

ISBN 83 – 7098 –141 – 0

ISSN 0860 – 0880

Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie
42 – 200 Częstochowa, ul. Waszyngtona 4/8
tel. (034) 378 43 29, fax (034) 378 43 19,
e-mail: wydawnictwo@wsp.czyst.pl
www.wsp.czyst.pl

Wydanie I. Nakład 200 egz. Objętość 14,25 ark. druk.

W Nr 506/03

4. M. 03

25.00

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	5
--------------------	---

I. HISTORYCZNE KONTEKSTY WIELOKULTUROWOŚCI

Franciszek MAREK	
Wielokulturowość w edukacji na Śląsku Opolskim.....	9
Marta PAWLINA-MEDUCKA	
Szkolnictwo żydowskie w Częstochowie (1918 – 1939) i jego uwarunkowania	21
✓ Kazimierz RĘDZIŃSKI	
Żydowskie organizacje młodzieżowe w Małopolsce i na Śląsku (1918 – 1939).....	37
Stefania WALASEK	
Edukacja w społeczeństwie wielokulturowym na przykładzie zaboru rosyjskiego na przełomie XIX i XX wieku.....	49
✓ Mirosława SZCZYGIEŁ	
Oświata szansą rozwoju wielu kultur (na wybranych przykładach szkolnictwa żydowskiego w Częstochowie w latach 1918 – 1939).....	61
✓ Bogdan SNOCH	
Miejskie szkolnictwo elementarne w regionie częstochowskim (w XIX i w początkach XX wieku).....	69
Mirosław ŁAPOT	
„Nowe wychowanie” na łamach lwowskiego „Przeglądu Społecznego” (1927 – 1939).....	77
Przemysław SNOCH	
Specjalny Zakład Wychowawczy w Herbach Polskich (1925 – 1933).	87
Nella STOLIŃSKA-POBRALSKA	
Przemysłowa i wielokulturowa Łódź okresu międzywojnia jako środowisko opiekuńcze	99

II. EDUKACJA WOBEC WIELOKULTUROWOŚCI

Jan ŻEBROWSKI	
Edukacja wielokulturowa w integrującej się Europie	109
Stanisław GAWLIK	
Potrzeba wychowania dla pokoju jako moralny nakaz współczesnej sytuacji i (dla) współczesnego człowieka.....	121
Henryk BEDNARSKI	
Globalizacja i regionalizm a edukacja.....	137
Lidia PAWELEC	
Wielokulturowość w programach nauczania szkoły podstawowej	147
Agnieszka KACZYŃSKA	
Młodzież a używki	155
Krzysztof TOPOŁA	
Główne zagrożenia życia i zdrowia w szkołach.....	165
Romuald GRZYBOWSKI	
Społeczno-polityczne uwarunkowania rozwoju systemu kształcenia nauczycieli w Polsce w latach 1945 –1956.....	175

III. WIELOKULTUROWOŚĆ W PŁASZCZYŹNIE EKONOMICZNEJ

Brunon BARTZ	
Interkulturowa edukacja wobec wizji światowego społeczeństwa	187
Bożenna SZTUMSKA	
Przydatność zasady kreatywności w kształceniu menedżerów.....	203
Adam RĘDZIŃSKI	
Edukacja ekonomiczna systemów kontroli wewnętrznej w USA. (Zarys historyczny)	211

Wprowadzenie

Publikacja niniejsza jest kontynuacją i rozwinięciem problematyki przedstawionej wcześniej w książce *Edukacja wobec wielokulturowości*¹. W oddawanym do rąk Czytelnika tomie zamierzamy przybliżyć te aspekty życia społecznego, które stawiają przed instytucjami edukacyjnymi nowe wyzwania, wynikające ze stopniowej demokratyzacji życia oraz procesu integracji europejskiej.

Trwający proces demokratyzowania wszelkich sfer życia społecznego stawia przed rodziną, szkołą, organizacjami i stowarzyszeniami, a nade wszystko przed placówkami oświatowymi i opiekuńczo-wychowawczymi wiele nowych i zróżnicowanych zadań. Są one jednocześnie wyzwaniem jak i nadzieją na dokonanie zmian koniecznych w edukacji.

Hasła globalizacji oraz regionalizmu, związane nierozzerwalnie z wielokulturowością, stają się słowami kluczowymi dla jednoczącej się Europy i świata. Niosą ze sobą nową problematykę, którą należy rozpoznać i poddać szczegółowej analizie. Aby uniknąć potencjalnych zagrożeń, warto odwołać się do doświadczeń wielokulturowych z przeszłości, dlatego też pierwsza część książki obejmuje artykuły przedstawiające historyczne aspekty owego zagadnienia. Jak wykazali autorzy, okres zaborów oraz Drugiej Rzeczypospolitej — czas współistnienia wielu narodów na ziemiach polskich — daje wiele cennych uwag i wskazówek, z których warto skorzystać i dziś. Natomiast w części zatytułowanej „Edukacja wobec wielokulturowości” zamieszczono prace pozwalające wstępnie zapoznać się z rolą szkoły i oświaty w przygotowaniu młodego pokolenia do świadomego i odpowiedzialnego udziału w procesie integracji Polski z Europą. Z kolei końcowa część publikacji została poświęcona zagadnieniom ekonomicznym w kontekście włączenia naszego kraju w struktury gospodarcze Unii Europejskiej.

Grupy mniejszościowe coraz bardziej uświadamiają sobie swą odrębność kulturową w sferze prywatnej, konstatują, że powinny mieć prawo do wyrażania tej odrębności w sferze publicznej. Przyjmując, że społeczeństwa będą stawały

¹ *Edukacja wobec wielokulturowości. Księga jubileuszowa ofiarowana profesorowi Januszowi Sztumskiemu*, pod red. M. Janukowicz i K. Rędzińskiego, Częstochowa 2001/2002.

się coraz bardziej wielokulturowe wobec realizowanej idei integracji europejskiej i globalnej, istotna wydaje się potrzeba stworzenia wizji ról społecznych dla młodego pokolenia.

Omówiona w niniejszym tomie problematyka wydaje się jedynie rozpoznaniem wstępnym, koniecznym jednak dla dalszych kroków, które umożliwią podjęcie optymalnych rozwiązań łagodzących ewentualne konflikty jak i wykorzystujących potencjalne szanse integracji Polski z Europą. Społeczne napięcia, oczekiwania i obawy, towarzyszące temu procesowi, dodatkowo wzmacniają zasadność prowadzenia badań mających na celu ich racjonalizację i wyznaczenie realnych perspektyw rozwojowych społeczeństwu polskiemu w odniesieniu do innych narodów europejskich.

Mamy nadzieję, że przedstawione artykuły przybliżą istotne problemy edukacji zorientowanej na przygotowanie do współpracy, wzajemnego zrozumienia, poszanowania odmienności i współdziałania na rzecz rozwoju pluralizmu kulturowego.

Kazimierz Rędziński